

ЗЕМЕЛЬНЕ, АГРАРНЕ ТА ЕКОЛОГІЧНЕ ПРАВО

УДК 349.6

DOI: 10.33663/1563-3349-2020-87-108

Т. О. КОВАЛЕНКО

АДАПТАЦІЯ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ДО ACQUIS COMMUNAUTAIRE ЄС У СФЕРІ ПОВОДЖЕННЯ З ГЕНЕТИЧНО-МОДИФІКОВАНИМИ ОРГАНІЗМАМИ

Досліджено сучасний стан адаптації законодавства України щодо використання, транспортування та обігу генетично-модифікованих організмів до законодавства ЄС відповідно до Угоди про асоціацію між Україною та ЄС від 27 червня 2014 р., а також обґрунтовано пропозиції щодо удосконалення національного законодавства у цій сфері з урахуванням досвіду ЄС. Зроблено висновок про відставання адаптації українського законодавства у сфері поводження з генетично-модифікованими організмами від кінцевих термінів, передбачених зазначеною Угодою, та наголошується на необхідності істотно прискорити процес доопрацювання та внесення на розгляд Верховної Ради України проекту нової редакції Закону України «Про державну систему біобезпеки при створенні, випробуванні, транспортуванні та використанні генетично модифікованих організмів».

Ключові слова: аграрне виробництво; адаптація законодавства; безпеність сільськогосподарської продукції; біобезпека; генетично-модифіковані організми; законодавство ЄС.

Kovalenko Tetiana. *Adaptation of the Legislation of Ukraine to the Acquis Communautaire of the EU in the Field of Usage of Genetically Modified Organisms*
The article examines the current state of adaptation of Ukrainian legislation on the use, transport and circulation of genetically modified organisms to the EU

© **КОВАЛЕНКО Тетяна Олександрівна** — доктор юридичних наук, доцент, професор кафедри земельного та аграрного права юридичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка; ORCID: 0000 0002 7103 6209; e-mail: kovalenko.tetyana@gmail.com

legislation in accordance with the Association Agreement between Ukraine and the EU, dated June 27, 2014, as well as substantiated proposals to improve national legislation in this area, taking into account the experience of the EU. It is concluded that the adaptation of Ukrainian legislation in the field of usage of genetically modified organisms lags behind the deadlines provided for in the Agreement, and emphasizes the need to significantly accelerate the process of finalizing and submitting to the Verkhovna Rada of Ukraine a draft of the new edition of the Law of Ukraine «On the State System of Biosafety in the Creation, Testing, Transportation and Use of Genetically Modified Organisms».

Key words: *adaptation of legislation; agricultural production; biosafety; genetically modified organisms; safety of agricultural products; the EU legislation.*

Використання генетично модифікованих організмів (далі – ГМО) у сільському господарстві має як позитивні, так і негативні аспекти. З одного боку, істотно прискорився процес отримання нових сортів рослин із бажаними властивостями та нових порід тварин. Міжнародні агропромислові корпорації активно використовують здобутки сучасної біотехнології для вирішення проблеми продовольства у світі [1, с. 21]. Сільськогосподарські культури стали першими генетично модифікованими рослинами, які були дозволені для масового поширення та використання. Сьогодні вже створено генетично модифіковані дерева, понад 20 видів генетично модифікованої риби, а також декілька порід генетично модифікованих свійських тварин [2, с. 117]. З другого боку, відсутні дослідження, які б переконливо свідчили про безпеку таких генетично змінених організмів для життя і здоров'я людини. Враховуючи експортний аграрний потенціал України, виробництво екологічно чистої продукції без застосування ГМО має надзвичайно важливе значення.

В юридичній науці правові аспекти використання ГМО у процесі сільськогосподарського виробництва досліджували С. І. Бугера, А. П. Гетьман, І. В. Гиренко, Т. М. Кайданович, В. І. Курило, О. Кривогубова, Л. В. Лейба, В. І. Лозо, С. О. Лушпаєв, Н. А. Малиш, Л. В. Струтинська-Струк, О. Ю. Піддубний. Порівняльно-правове дослідження законодавчого регулювання використання ГМО в Україні та ЄС провели В. Ю. Марченко, О. І. Менів, О. В. Толкаченко, Н. В. Усаченко та інші вчені. Водночас після ратифікації Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з

іншої сторони, від 27 червня 2014 р. (далі – Угода про асоціацію) комплексного аналізу сучасного стану адаптації національного законодавства у сфері поводження з ГМО до *acquis communautaire* ЄС проведено не було.

Метою даної статті є з'ясування сучасного стану адаптації національного законодавства щодо використання, транспортування та обігу ГМО до законодавства ЄС згідно з вимогами Угоди про асоціацію та обґрунтування пропозицій щодо удосконалення законодавства України у цій сфері з урахуванням досвіду ЄС.

Європейський Союз розглядає генетично модифіковані організми як результат спеціального процесу виробництва. До 2004 р. в ЄС діяв неофіційний мораторій на затвердження нових ГМО. Під тиском торгівельних партнерів, особливо США, у 2004 р. ЄС замінив мораторій на оновлену регуляторну систему, що охоплює питання безпеки, маркування та відстеження ГМО, створивши найсуворішу в світі регуляторну систему щодо ГМО [1, с. 59]. У 2008 р. загальна площа, засіяна ГМ рослинами у Європейському Союзі, уже становила 107,719 га [1, с. 46].

Забезпеченню біологічної безпеки та регулюванню використання ГМО присвячена значна кількість нормативно-правових актів ЄС. Правові питання забезпечення біологічної безпеки при використанні генетично модифікованих організмів регулюються, зокрема: Директивою 2001/18/ЄС про вивільнення у навколишнє середовище ГМО; Директивою 90/2219/ЄС про використання ГМО у замкнених системах; Директивою 2009/41 ЄС про обмежене використання ГМО; Директивою Європейського Парламенту і Ради (ЄС) 2015/412 від 11.03.2015 про внесення змін і доповнень до Директиви 2001/18/ЄС стосовно можливості для держав-членів обмежувати або забороняти культивування ГМО на своїй території; Регламентом (ЄС) № 1496 /2003 Європейського парламенту і Ради, який регулює питання транскордонного перевезення ГМО; Регламентом (ЄС) № 1829/2003 Європейського Парламенту й Ради від 22.03.2003 «Про генетично модифіковані продукти харчування і корми»; Регламентом (ЄС) 1830/2003 Європейського Парламенту й Ради від 22.09.2003 «Про можливості контролю та етикетування генетично модифікованих харчових продуктів та кормів»,

іншими нормативно-правовими актами. У 2011 р. ЄС підписав, а у 2013 р. ратифікував Нагойсько-Куала-Лумпурський додатковий протокол про відповідальність і відшкодування до Картахенського протоколу з біобезпеки, в якому конкретизовано міжнародні правила і процедури реагування на збитки, заподіяні переміщенням через міжнародні кордони ГМО.

У країнах Євросоюзу ретельно регулюються технології виробництва генно модифікованої продукції. Перш ніж така продукція потрапляє на ринок, вона повинна пройти перевірку, в ході якої дається оцінка тим ризикам, які вона може завдати здоров'ю людини та стану довкілля. Тільки після такої комплексної перевірки генно модифікованих продуктів, харчових продуктів і кормів, які містять ГМО, компанії можуть отримати дозвіл на їх вирощування, торгівлю або переробку. Але і після отримання такого дозволу контроль не припиняється: обов'язковими є моніторинг екологічних ризиків, консультації та надання інформації громадськості [3].

Відповідно до ст. 361 Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, від 27 червня 2014 р., яка була ратифікована Законом України від 16 вересня 2014 р. та набрала чинності з 1 вересня 2017 р., співробітництво має за мету збереження, захист, поліпшення і відтворення якості навколишнього середовища, захист громадського здоров'я, розсудливе та раціональне використання природних ресурсів та заохочення заходів на міжнародному рівні, спрямованих на вирішення регіональних і глобальних проблем навколишнього середовища, *inter alia*, у таких сферах, як генетично-модифіковані організми, в тому числі у сільському господарстві.

У додатку XXX до Глави 6 «Навколишнє середовище» Угоди про асоціацію передбачається наближення українського законодавства до законодавства ЄС у сфері використання ГМО у такий спосіб:

1) до 1 вересня 2019 р. національне законодавства повинно бути приведено у відповідність до вимог Директиви № 2001/18/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 12 березня 2001 р. про вивільнення у навколишнє середовище ГМО та про скасу-

вання Директиви Ради № 90/220/ЄЕС зі змінами і доповненнями, внесеними Рішеннями № 2002/623/ЄС та № 2002/811/ЄС, Регламентами (ЄС) № 1829/2003 та (ЄС) № 1830/2003 та Директивою № 2008/27/ЄС;

2) до 1 вересня 2019 р. національне законодавства повинно бути приведено у відповідність до вимог Регламенту (ЄС) № 1946/2003 Європейського Парламенту і Ради від 15 липня 2003 р. про транскордонні перевезення ГМО;

3) до 1 вересня 2020 р. національне законодавство повинно бути приведено у відповідність до вимог Директиви № 2009/41/ЄС Європейського Парламенту і Ради від 6 травня 2009 р. про використання ГМО у замкненій системі.

Одразу після підписання Угоди про асоціацію в Україні були прийняті нормативно-правові акти програмного характеру, в яких визначалися часові межі адаптації національного законодавства у сфері поводження з ГМО до вимог ЄС та відповідальні за таку адаптацію державні органи. Так, відповідно до Всеохопної стратегії імplementації Глави IV (Санітарні та фітосанітарні заходи) Розділу IV «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею» Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24 лютого 2016 р. № 228-р, передбачалося провести підготовку в 2017 р. та впровадження у 2019 р. процесів адаптації українського законодавства до Директиви Європейського Парламенту та Ради 2009/41 від 6 травня 2009 р. щодо обмеженого використання ГМО, Регламенту Комісії (ЄС) № 641/2004 від 6 квітня 2004 р. щодо детальних правил для імplementації Регламенту (ЄС) № 1829/2003 Європейського Парламенту та Ради щодо заяв на дозвіл нових генетично модифікованих харчових продуктів та кормів, нотифікації існуючих продуктів і випадкової або технічно неминучої присутності генетично модифікованого матеріалу, що виникає з позитивної оцінки ризику, Регламенту Європейського Парламенту та Ради (ЄС) № 1830/2003 від 22 вересня 2003 р. щодо простежуваності та маркування ГМО, а також простежуваності харчових продуктів і кормів, вироблених з використанням ГМО, Рекомендацій Комісії 2010/2001/01 від 13 липня 2010 р.

щодо керівних настанов для розроблення національних заходів співіснування з метою уникнення ненавмисної присутності ГМО в традиційних та органічних культурах; Рішення Комісії 2008/495 від 7 травня 2008 р. щодо попередньої заборони на використання та продаж в Австрії генетично модифікованої кукурудзи (*Zea mays* L. line MON 810) відповідно до Директиви 2001/18/ЄС; Рішення Комісії 2009/244 від 16 березня 2009 р. щодо розміщення на ринку гвоздики (*Dianthus caryophyllus* L., line 123.8.12) генетично модифікованої для поліпшення кольору квітки відповідно до Директиви Європейського Парламенту та Ради 2001/18/ЄС; Рішення Комісії 2010/135 від 2 березня 2010 р. щодо розміщення на ринку картоплі (*Solanum tuberosum* L. line EN92-527-1) генетично модифікованої з метою посилення вмісту компонента амілопектину в крохмалі відповідно до Директиви Європейського Парламенту та Ради 2001/18/ЄС.

В Україні правове регулювання обігу ГМО забезпечується приписами Закону України «Про державну систему біобезпеки при створенні, випробуванні, транспортуванні та використанні генетично модифікованих організмів» від 31 травня 2007 р. (далі – Закон про біобезпеку), а також прийнятими в його розвиток підзаконними нормативно-правовими актами. Офіційно ГМО культури в Україні не вирощуються, позаяк жодна генетично модифікована культура в нашій державі не зареєстрована. Отже, їх ввезення в Україну та культивування на території нашої держави є незаконними. Проте за інформацією бізнес-інсайдерів сільське господарство України не є вільним від генетично модифікованих організмів. ГМО потрапляє до харчових продуктів в Україні головним чином із сільськогосподарської сировини, що імпортується в Україну та з генетично модифікованих культур, вирощених в Україні [2, с. 119].

Починаючи з часу прийняття Закону про біобезпеку до законодавства України, спрямованого на регулювання використання ГМО, були внесені певні зміни, які в цілому сприяють наближенню законодавства України до *acquis communautaire* ЄС. Так, відповідно до принципів ЄС Україна запровадила обов'язкове інформування громадськості щодо вмісту ГМО у продуктах харчування, що закріплено у ст. 20 Закону про біобезпеку. У 2018 р. Законом України «Про інформацію для споживачів щодо хар-

чових продуктів» було передбачено, що за наявності у харчовому продукті ГМО, якщо їх частка перевищує 0,9 відсотка в будь-якому інгредієнті харчового продукту, що містить, складається або вироблений з ГМО, маркування харчового продукту повинно включати позначку «з ГМО».

За законодавством ЄС використання ГМО в органічному сільському господарстві заборонено. Так, відповідно до ст. 9 (1) Регламенту 834/2007 від 28 червня 2007 р. про органічне виробництво та маркування органічних продуктів ГМО та продукти, що вироблені з ГМО чи з використанням ГМО, не застосовуються як продукти харчування, корми, технологічні добавки, засоби захисту рослин, добрива, відновлювачі ґрунту, насіння, матеріали для вегетативного розмноження, мікроорганізми та тварини в органічному виробництві. В Україні Законом «Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції» від 10 липня 2018 р. передбачено, що у процесі органічного виробництва забороняється застосування будь-якого неприродного або неконтрольованого впливу на геном сільськогосподарських рослин і тварин (у тому числі птиці та комах), промислових мікроорганізмів шляхом застосування для виробництва ГМО та продуктів, що містять, складаються або вироблені з генетично модифікованих організмів.

Водночас аналіз Закону про біобезпеку дає підстави для висновку, що він лише частково відповідає вимогам Директиви 2001/18/ЄС, оскільки у ньому відсутні чіткі механізми вивільнення ГМО у навколишнє середовище. У 2015 р. у Верховній Раді України знаходився на розгляді проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо заборони використання генетично модифікованих організмів» (реєстр. № 3446 від 10.11.2015 р.), яким пропонувалося внести зміни до Закону про біобезпеку шляхом встановлення заборони на експорт, імпорт, транзит ГМО, а також продукції, виробленої із застосуванням ГМО, за винятком таких, що призначені для науково-дослідних цілей. Проте вже у 2016 р. зазначений законопроект було відкликано. Також у 2015 р. у парламенті України було зареєстровано ще один проект Закону про внесення змін до Закону України «Про державну систему біобезпеки при ство-

ренні, випробуванні, транспортуванні та використанні генетично модифікованих організмів» (щодо запровадження спрощеної процедури реєстрації на території України ГМО та продукції, виробленої з їх застосуванням, зареєстрованих в Європейському Союзі) (реєстр. № 1844 від 26.01.2015 р.) [4], якими передбачалося запровадження державної реєстрації на території України зареєстрованих в Європейському Союзі ГМО та продукції, виробленої з їх застосуванням, за спрощеною процедурою, визначеною Кабінетом Міністрів України. Проте зазначений проект № 1844 також було відкликано у 2019 р.

У 2019 р. було оприлюднено для обговорення розроблений Міністерством екології та природних ресурсів України проект нової редакції Закону України «Про державну систему біобезпеки при створенні, випробуванні, транспортуванні та використанні генетично модифікованих організмів» [5], який враховує вимоги Директиви 2001/18, зокрема в частині встановлення процедури вивільнення ГМО у навколишнє природне середовище як з метою проведення апробацій (випробувань), так і з метою розміщення на ринку (культивування). Водночас у процесі адаптації національного законодавства необхідно також мати на увазі, що Директива № 2001/18/ЄС про вивільнення у навколишнє середовище ГМО зазнала змін у 2015 та 2018 роках і повинна застосовуватися зі змінами і доповненнями, внесеними Регламентами (ЄС) №№ 1829/2003 та 1830/2003 і Директивами №№ 2008/27/ЄС, (ЄС) 2015/412 і (ЄС) 2018/350 [6].

У законопроекті Міністерства екології та природних ресурсів України визначається процедура обмеження/заборони на територіях окремих адміністративних одиниць вивільнення у навколишнє природне середовище ГМО з метою розміщення на ринку за цільовим призначенням «культивування» відповідно до положень Директиви Європейського Парламенту і Ради (ЄС) 2015/412 від 11 березня 2015 р. про внесення змін і доповнень до Директиви 2001/18 стосовно можливості для держав-членів обмежувати або забороняти культивування ГМО на своїй території.

За пропозицією Міністерства аграрної політики та продовольства у законопроекті враховані вимоги Регламенту (ЄС) № 1830/2003 Європейського Парламенту та Ради від 22 верес-

ня 2003 р. щодо відстеження і маркування ГМО і відстеження продуктів харчування та кормів, вироблених з ГМО, що вносить зміни до Директиви 2001/18.

Оскільки імплементація положень Директиви 2001/18 та Регламенту 1946/2003 потребувала внесення змін до істотної кількості статей та розділів чинної редакції Закону про біобезпеку, то була розроблена нова редакція Закону України «Про державну систему біобезпеки при створенні, випробуванні, транспортуванні та використанні генетично модифікованих організмів», що є виправданим.

Отже, починаючи з часу ратифікації Угоди про асоціацію в Україні неодноразово приймалися нормативно-правові акти програмного характеру, якими затверджувалися плани адаптації національного законодавства у сфері поводження з ГМО до вимог ЄС. Проте зазначені плани не виконані, станом на середину 2020 року національне законодавство у сфері біобезпеки та обігу ГМО не приведено у відповідність до вимог Угоди про асоціацію. Після ратифікації Угоди про асоціацію до національного законодавства у сфері поводження з ГМО були внесені лише окремі зміни, які сприяють наближенню вимог нормативно-правових актів України до правових актів ЄС, зокрема: законодавчо запроваджено обов'язкове інформування громадськості щодо вмісту ГМО у продуктах харчування; заборонено використання ГМО у процесі органічного сільськогосподарського виробництва.

Кінцеві дати імплементації Директиви № 2001/18/ЄС від 12 березня 2001 р. та Регламенту (ЄС) № 1946/2003 Європейського Парламенту і Ради від 15 липня 2003 р. завершилися 1 вересня 2019 р., а Директиви № 2009/41/ЄС Європейського Парламенту і Ради від 6 травня 2009 р. спливають 1 вересня 2020 р. З метою адаптації національного законодавства до вимог зазначених нормативно-правових актів ЄС Міністерство екології та природних ресурсів України розробило та у 2019 р. оприлюднило для публічного обговорення проект нової редакції Закону України «Про державну систему біобезпеки при створенні, випробуванні, транспортуванні та використанні генетично модифікованих організмів», прийняття якого необхідно прискорити.

1. Баласинович Б., Ярошевська Ю. ГМО: виклики сьогодення та досвід правового регулювання. Київ: Адеф-Україна, 2010. 55 с. 2. Малиш Н. А. Генетично модифіковані організми в системі продовольчої безпеки України. *Публічне управління: теорія та практика*. 2013. Вип. 2. С. 116-122. 3. Менів О. І. Правове забезпечення використання ГМО при вирощуванні сільськогосподарської продукції рослинного походження в Україні та ЄС: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06. Харків: НЮУ ім. Ярослава Мудрого, 2016. 20 с. 4. Офіційна сторінка Верховної Ради України. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=53696. 5. Офіційна сторінка Міністерства енергетики та захисту довкілля. URL: <https://menr.gov.ua/news/33222.html>. 6. Актуалізація та доповнення додатків ХХХ та ХХХІ Угоди про асоціацію між Україною та ЄС (довкілля та зміна клімату). Ресурсно-аналітичний центр «Суспільство і довкілля», 2019. URL: <https://www.rac.org.ua/priority/ekologichnyy-vymir-evropeyskoyi-integratsiyi/aktualizatsiya-ta-dopovnennya-dodatkov-khkhkh-ta-khkhkhi-ugody-pro-asotsiatsiyu-mizh-ukrayinoyu-ta-es>.

References

1. Balasynovych B., Yaroshevska Yu. HMO: vyklyky sohodennia ta dosvid pravovoho rehuliuвання. Kyiv. Adef-Ukraina. 2010. 55 s. 2. Malys N. A. Henetychno modyfikovani orhanizmy v systemi prodovolchoi bezpeky Ukrainy. *Publichne upravlinnia: teoriia ta praktyka*. 2013. Vyp. 2. S. 116-122. 3. Meniv O. I. Pravove zabezpechennia vykorystannia HMO pry vyroshchuvanni silskohospodarskoi produktsii rosllynnoho pokhodzhennia v Ukraini ta YeS: avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk: 12.00.06. Kharkiv: NIuU im. Yaroslava Mudroho, 2016. 20 s. 4. Ofitsiina storinka Verkhovnoi Rady Ukrainy. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=53696. 5. Ofitsiina storinka Ministerstva enerhetyky ta zakhystu dovkillia. URL: <https://menr.gov.ua/news/33222.html>. 6. Aktualizatsiia ta dopovnennia dodatkiv KhKhKh ta KhKhKhI Uhody pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu ta YeS (dovkillia ta zmina klimatu). Resursno-analitychnyi tsentr «Suspilstvo i dovkillia», 2019. URL: <https://www.rac.org.ua/priority/ekologichnyy-vymir-evropeyskoyi-integratsiyi/aktualizatsiya-ta-dopovnennya-dodatkov-khkhkh-ta-khkhkhi-ugody-pro-asotsiatsiyu-mizh-ukrayinoyu-ta-es>.

Kovalenko Tetiana. Adaptation of the Legislation of Ukraine to the Acquis Communautaire of the EU in the Field of Usage of Genetically Modified Organisms

According to the Association Agreement, one of the ways to adapt national environmental legislation to the *acquis communautaire* of the EU is to improve the legal regulation of the usage of GMOs and prevent their negative impact on human health and the environment. Adaptation in this area is primarily carried out by bringing the Law of Ukraine «On the State System of Biosafety in the Creation, Testing, Transportation and Use of Genetically Modified Organisms» of May 31, 2007, other regulations in accordance with the provisions of Directive 2001/18/ EU of March 12, 2001 on the deliberate release into the

environment of genetically modified organisms; Regulation (EU) № 1946/2003 of the European Parliament and of the Council of July 15, 2003 on transboundary movements of genetically modified organisms; Directive № 2009/41/EC of the European Parliament and of the Council of May 6, 2009 on the contained use of genetically modified micro-organisms.

As of mid-2020, national legislation in the field of biosafety and circulation of GMOs has not been brought into line with the requirements of the Association Agreement. After the ratification of the Association Agreement, only certain changes were made to the national legislation in the field of GMO usage, which contribute to the approximation of current regulations of Ukraine to the EU legal acts, in particular: mandatory public information on GMO content in food; the use of GMOs in the process of organic agricultural production is prohibited. The adaptation of Ukrainian legislation in the field of usage of genetically modified organisms lags behind the deadlines provided for in the Agreement, and emphasizes the need to significantly accelerate the process of finalizing and submitting to the Verkhovna Rada of Ukraine a draft of the new edition of the Law of Ukraine «On the State System of Biosafety in the Creation, Testing, Transportation and Use of Genetically Modified Organisms».

Key words: adaptation of legislation, agricultural production, biosafety, genetically modified organisms, safety of agricultural products, the EU legislation.